

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 24.

Lördagen den 25 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 och 18 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 50, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek; och

n:o 51, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående användandet af militieboställsfondens uppkomna återstående behållning;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 10, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen;

n:o 11, angående villkoren för tillverkning af bränvin;

n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 11 punkten af utskottets betänkande n:o 7, angående villkoren för försäljning af bränvin; samt

n:o 13, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften; äfvensom

Riksdagens första särskilda utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till sjölag, lag, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd, lag angående ändring af 2, 5 och 7 §§ 17 kap. handelsbalken, lag angående ändring af 71, 73, 89, 90, 117, 118 och 119 §§ utsökningslagen samt lag angående ändring af 13, 51, 54 och 90 §§ konkurslagen, dels väckt motion om ändrad lydelse af 13 § konkurslagen.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af §§ 15 och 18 riksdagsordningen.

Herr Adelsköld: Under den diskussion, som för någon tid sedan förevar i denna kammare rörande min motion om en för

Angående en för hela riket gemensam dag för val af riksdagsmän till Andra Kammaren.

Angående
en för hela
riket gemen-
sam dag för
val af riks-
dagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)

hela riket gemensam dag för val af riksdagsmän till Andra Kam-
maren, tog jag mig friheten framhålla, att vid det nya statsskic-
kets införande lades stor vikt på att riksdagsmannavalen skulle
blifva ett fullständigare uttryck af landets allmänna mening i dess
viktigaste frågor.

Emellertid torde hvar och en, som intresserat sig för dessa
val, under de senare åren hafva funnit, huru stor del af dem, som
haft att lemna sina röster vid dessa val till Andra Kammaren, för-
summat att begagna denna den dyrbaraste af alla borgerliga rät-
tigheter.

Orsaken dertill är dock helt naturlig. Valen pågå i allmän-
het under sensommaren och hösten, då landtmannens göromål äro
mest brådskande, och man kan lätt tänka sig svårigheten för honom
att under denna bråda tid, då göromålen kräva den största möj-
liga skyndsamhet och påpasslighet, offra om också blott en dag
för deltagande uti dessa val.

Detta kan vara rätt svårt redan i mellersta och södra delarne
af vårt land; men i fråga om öfriga nordliga delarne af riket, det
vill säga mera än $\frac{2}{3}$ af Sverige, ställer det sig ännu ogynsam-
mare.

Hvar och en, som rest i Norrland, har troligen observerat, att
vid kyrkorna finnas hela byar af små hus, boningshus och stall,
så kallade »kyrkbyar», hvilka begagnas af de kyrkobesökande till
bostäder för sig och sina familjer samt hästar under helg-
dagarne.

De resa sålunda hemifrån någon dag förut, komma till kyrk-
byn på lördag middag, elda upp och ligga der på natten, stanna
sedan öfver söndagen, till hvilken dag kommunal- och kyrko-
stämmor vanligen äro utsatta, uppgöra enskilda angelägenheter
sins emellan och anträda återfärden på måndagen. Många hafva
så lång väg från hemmet till kyrkan, att de måste gifva sig utaf
redan på fredagen, och på en sådan kyrkresa kan alltså åtgå en
tid af 4 å 5 dagar. Samma tid åtgår vid resor till valmöten.

Under sådana förhållanden torde ej vara svårt att tänka sig
de betydliga olägenheter och uppoffringar, som möta för de väl-
jande att infinna sig vid ett val å söckendag. I anledning häraf
har jag tagit mig friheten föreslå:

att val till ledamöter i Andra Kammaren skola förrättas på
söndagen; och, till undvikande af sådana »oegentligheter», som man
sett passera, att domhafvande utsatt valet blott några dagar före
dess hållande,

att tiden för dessa val på förhand skulle vara bestämd genom
stadgande om en för hela riket gemensam valdag.

Konstitutionsutskottet har emellertid ej funnit detta ändamåls-
enligt, utan ansett att mängden på grund af religiösa betänkligheter,
icke skulle vilja deltaga i riksdagsmannaval, som hållas på sön-
dag. Som herrarne torde hafva observerat, har jag redan i min
motion påpekat, att val på söndag till ledamöter i Andra Kam-
maren äro fullt lagliga, ty frågor derom hafva underställts högsta

domstolen och vunnit laga kraft. Dessutom kan jag icke föreställa mig, att det skulle kunna ligga något mera orätt uti att förrätta ett riksdagsmannaval på söndag, förutsatt, att det sker å sådan tid, att gudstjensten derigenom icke störes eller hindras, än att till exempel på denna dag hålla kommunal- eller kyrkostämmor. Det kan väl ej vara mera syndigt att välja en riksdagsman på söndagen än att välja till exempel en fjerdingsman. Jag tror dessutom, att om söndagen bestämmes till valdag och förrättningen sker efter gudstjensten, skall hvar och en, som afhört en god predikan och derigenom blifvit uppbyggd i sitt sinne, med mera lugn och fri från partiskhet gå till valförrättningen än under någon af arbets- och stridsdagarne i veckan. Och jag vågar till och med tro, att om de kyrkibesökande under gudstjensten icke tänkte på något syndigare än att afemna en valsedel, så vore det icke så farligt.

I fråga om söndagens lämplighet såsom valdag på landet är jag således af fullkomligt motsatt åsigt med det ärade utskottet och har icke funnit något skäl anfördt, som kunnat rubba denna åsigt; hvad åter frågan om städerna vidkommer, så erkänner jag villigt rigtigheten af den anmärkning utskottet gjort. Men om utskottet ansett till exempel att det skulle möta svårigheter att mellan gudstjensterna förrätta riksdagsmannaval i de större städerna, såsom exempelvis Stockholm, Göteborg, Malmö o. s. v., hade det ej varit något hinder för utskottet att godkänna motionen i öfrigt, men föreslå, att i dessa större städer ingen förändring i valsättet skulle göras, utan att det der borde blifva vid det gamla, ty i städerna kunna dessa valförrättningar lättare hållas när som helst. I de mindre städerna finnes efter min åsigt intet hinder att förrätta valet å söndag mellan gudstjensterna. Det är emellertid egentligen å landsbygden, som det medför så stora olägenheter att förrätta riksdagsmannaval under sjelfva arbetsveckan.

Jag skall ej upptaga kammarens tid längre med denna sak, ty då utskottets betänkande icke är åtföljdt af någon egentlig reservation, kan jag antaga såsom gifvet, att kammaren ej denna gång bifaller min motion. Men frågan är af mycket stor vikt. Ty skola valen till riksdagsmän i Andra Kammaren blifva ett så vidt möjligt fullkomligt uttryck af allmänna meningen i landet, måste enligt min åsigt alla möjliga lättnader beredas, att dessa val må bliva så litet betungande för de väljande som möjligt.

Om jag lever till en kommande riksdag, är troligt att jag framkommer med ett nytt förslag såväl härom som om majoritetsval. Jag gör nu ej något yrkande.

Herr Billing: Huruvida införande af en gemensam valdag för riksdagsmannaval till Andra Kammaren är högst nyttigt eller nödigt, derom skall jag ej yttra mig. Jag begärde ej ordet för att säga något om denna fråga i sin allmänhet, men på grund af hvad som förekommit har jag ansett mig skyldig säga några ord i afseende på denna sak — att bestämma söndagen såsom gemensam valdag.

Utskottet hade för afstyrkande af ett sådant förslag kunnat

*Angående
en för hela
riket gemensam
dag för
val af riksdagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)*

*Angående
en för hela
riket gemen-
sam dag för
val af riks-
dagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)*

anföra åtskilliga skäl utöfver dem, som blifvit anförda. Man kunde hafva fäst uppmärksamheten derpå, att i de valkretsar, der man utsatt riksdagsmannavalen till söndagen, detta framkallat ett starkt missnöje och väckt ganska stor anstöt, åtminstone har så varit förhållandet på vissa orter. Man kunde också hafva pekat på att genom valens förläggande till söndagen vissa medborgare skulle, snart sagdt, beröfvas möjligheten att utöfva sin rösträtt, såsom till exempel prester. Men det förstås, det kanske anses som en ren fördel, att *de* ej finge utöfva sin rösträtt. Men om nu detta vore en fördel, finnes det en annan klass af samhällsmedlemmar, för hvilken denna Riksdag, åtminstone vissa af dess ledamöter, ådagalagt synnerligt intresse och synnerlig ömhet, nemligen klockarne. I Skåne och stora delar af Halland, hvarest dubbla högmessor hållas, skulle ej blott presterna, utan äfven klockarne beröfvas sin rösträtt, och det vore kanske ett väl så starkt våld, som om en klockare, i öfverensstämmelse med gällande lag, finge bära ett bref till komministern. Nu äro emellertid icke blott prester, utan ännu oftare klockare ordförande i kommunalstämmor och i följd deraf jemväl valförrättare. Förmodligen vore det väl meningen, att dessa skulle lemna sin tjänstgöring såsom prester och klockare för att i stället sköta sina uppdrag såsom kommunalstämмоordförande. Men utskottet har ej behöft anföra dessa skäl mot förslaget, det har, så vidt jag förstår, anført andra fullt tillräckliga. Det har erinrats om, att förläggande af riksdagsmannaval till söndag skulle kunna mötas af betänkligheter af åtskilliga, och äfven om vi äro villiga att erkänna, att det ej kan vara något stridande mot söndagens väsende att lägga en röstsedel i en valurna, få vi väl å andra sidan medgifva, att dessa val i allmänhet icke äro några synnerligen uppbyggliga tillställningar, och att de väl ej heller äro mycket eguade att förläna den sinnets ro och den stillhet, som äro en förutsättning för att fira en gudstjenst utan att under gudstjensten störas af främmande intryck — detta om valet hålles före högmessan. Förrättas åter valet strax efter densamma, så fruktar jag, att sinnena ej, såsom en föregående talare antog, lugnas så mycket under högmessan, att de kunna under gudstjensten underlåta att tänka på det uppbyggliga, som förestår i det kommande valet.

Jag är ganska öfvertygad om att bifall till det nu föreliggande förslaget verkligen skulle inom den svenska församlingen i det stora hela mötas med mycket stort missnöje och ganska allvarsamma betänkligheter, och jag tror, att om man ej vill respektera dessa betänkligheter, så vittnar det åtminstone ej om någon särdeles stor frisinhet. Utskottet har respekterat dessa betänkligheter och erinrar om dem. Men en reservant har varit så långt ifrån att respektera dem, att han ej en gång kunnat vara med om att låta utskottet respektera dem, utan reserverat sig mot utskottets respekterande af dessa samvetsbetänkligheter.

Jag öfvergår nu till reservationen, och det är hufvudsakligen för att få komma till den, som jag begärt ordet. Jag anser att denna reservation icke bör försvinna blott såsom en bilaga till konstitutionsutskottets betänkande, utan att den, författaren till

ära, bör inkomma i Första Kammarens diskussionsprotokoll, och för att den det må göra, skall jag också uppläsa den i sin helhet. Den lyder sålunda: »Under utskottets öfverläggning befans, att meningarna ej kunde enas om en gemensam valdag, lämplig för alla delar af riket, och var detta, af diskussionen att sluta, hufvudskälet för afslag, hvaremot »betänkligheterna» mot bestämmande af söndag till valdag endast af några ledamöter åberopades. Emellertid har utskottet godkänt en motivering, som utesluter hufvudskälet och ersätter detta med en, så vidt jag kunnat fatta, ej af utskottets flertal delad respekt för en *fördöm, som förklärer sig under samvetsbetänkligheternas och den religiösa öfvertygelsens missbrukade namn.*» Mine herrar, det är ju en doftande läckerbit, tillredd förmodligen under »stekning vid sakta eld» kanske också vid en annorlunda reglerad brasa.

De få orden innehålla två domar. Den ena är den, att alla dessa betänkligheter äro »fördomar». Om jag nu säger i ett sådant sammanhang att det är »fördomar», så är det alldeles detsamma eller ungefär detsamma som att säga, att det är *dumheter*. Nu kan det väl hända, att en person kan intaga en så hög intellektuell ståndpunkt, att det är en heder att af honom få ens *det* namnet. Säkert är, att det finnes personer, hvilka sitta inne med så hög intelligens, att de anse hvarje mening, som icke stämmer öfverens med deras egen, för en fördöm eller en dumhet. Men det är ej nog med att det kallas för en »fördöm», utan der tillägges: »som förklärer sig under samvetsbetänkligheternas och den religiösa öfvertygelsens missbrukade namn». Uttrycket »förklärer sig» innebär enligt vanligt svenskt språkbruk att den, som förklärer sig, handlar afsigtligt skrymtaktigt — att han säger *ett*, men menar *ett annat*. Har det varit reservantens mening att säga detta, eller har det icke varit hans mening att det säga? Jag vill hoppas det senare och ser därför uti detta sätt att tala endast ett exempel på den retoriska konst, som jag har hört begagnas, då det lydde så i en debatt i Andra Kammaren: »om icke respekten för talmannen förbjöde mig att säga det, så skulle jag säga så och så» — och så sade talaren det. Men hvad betyder nu det, som här står? Det betyder från reservantens ståndpunkt alldeles detsamma, som om från deras ståndpunkt, hvilka hysa dessa betänkligheter, sades: »att yrka på att söndagen skall blifva valdag det är en samvetslöshet under förklädnad af fördomsfrihet». Om ifrån dessa samvetsömma menniskor något sådant sades, huru skulle man då döma det, mine herrar? Man skulle döma det på det strängaste möjliga sätt och med all rätt. Huru då förklara, att något sådant kan sägas? Jag kan ej förklara det på annat sätt, än att den, som säger det, anser sig kunna säga hvad som helst, och att andra vant honom vid att få säga hvad som helst. Jag anser icke att man bör få säga hvad som helst, allra minst i en sådan sak som denna, och därför har jag icke heller ansett mig böra låta det få gå opåtaladt. Sådana fabrikat böra ej få importeras i en allvarlig riksförsamling. För sådana borde det gälla prohibitivsystem, eller åtminstone behöfves det försvarsåtgärder deremot. Det minsta, som kan fordras, är att

*Angående
en för hela
riket gemensam
dag för
val af riksdagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)*

*Angående
en för hela
riket gemen-
sam dag för
val af riks-
dagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)*

åtminstone en liten stämpel sättes på detta fabrikat, och jag vill sätta derpå denna stämpel: »fabrikat af hänsynsfull frisinthet utan förklädnad».

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Claëson: Motionärens syftemål att bereda så många valmän som möjligt tillfälle att deltaga uti riksdagsmannaval är onekligen både vackert och värdt erkänsla, men, lika med den nästföregående ärade talaren, anser jag det af motionären valda medlet icke godt, och det är lyckligtvis icke heller, efter min uppfattning, erforderligt för ändamålet. Medlet är icke godt, sade jag, ty man behöfver ej vara beherskad af den fördom, hvarom reservanten talar, för att finna att anordningen med sex arbetsdagar och en hvilodag i veckan är en vis och, snart sagdt, outhärlig anordning, och följderna deraf är, att man måste beklaga, om från statsmagternas sida vidtagas åtgärder, hvarigenom denna anordning kringskäres och beröfvas en del af sin betydelse. För min del är jag föga tillfreds med den nya tidens sed att hålla alla kommunal- och kyrkostämmor på söndag. Då man, såsom jag, tillhör en mycket folkrik församling, der det är godt om stämmor, hvilka ofta räcka många timmar och långt utöfver den vanliga middagstimman, går man derigenom till stor del miste om söndagens behag såsom hvilodag. Nu kan motionären invända, att om man kan bära obehaget att ärligen tillbringa åtskilliga söndagar på stämmor, så bör man ock med lätthet kunna bära att hvart tredje år deltaga uti ett riksdagsmannaval på denna dag. Deruti gifver jag honom rätt, derest man ser saken endast ur kvantitativ synpunkt, men från principiell synpunkt är det en väsentlig skillnad. Det är medgifvet ordförandena i kommunal- och kyrkostämmor att utsätta sådana förrättningar till söndag, men ingenting hindrar dem att för desamma bestämma hvilken annan dag som helst. Men här skulle det blifva *lag*, att valen skulle hållas på söndag. I Stockholm t. ex. skulle magistraten komma att vara sysselsatt hela söndagen med ett sådant val. Vill man hafva någon följdriktighet inom lagstiftningen, ter det sig väl besynnerligt, att, när man slår upp riksdagsordningen, man finner det påbudet att riksdagsmannaval skola förrättas å söndag, under det att i strafflagen förbjödes vid äfventyr af böter att egna denna dag åt arbete, som tål uppskof.

När jag säger att medlet ej är erforderligt för ändamålet, så hemtar jag den åsigten hufvudsakligen af erfarenhet från min egen domsaga, och jag tror att den i detta fall ej är betydelselös; ty just i så beskaffade domsagor, som den, hvilken blifvit mig anförtrödd, skulle denna motion kunna hafva en särskild betydelse. Der finnes nemligen ett särdeles stort antal valmän och bland dessa många, hvilka äro i så små omständigheter, att man skulle kunna antaga, att de taga i betraktande denna lilla tidsförlust hvart tredje år, och slutligen är befolkningen mycket kyrksam, och det skulle således vara beqvämt för dem, om riksdagsmannaval hölles på söndag efter gudstjenstens slut. Jag har heller ej saknat uppmaningar i den vägen; men jag har ansett det olämpligt. Då

jag sommaren 1887 förrättade det sista val, hvarvid användes det medelbara valsättet, och de 21 elektorerna från valkretsens olika socknar voro samlade, var det redan beslutadt att hädaneftter det omedelbara valsättet skulle begagnas. Då sporde jag desse elektor, hvilken tid på sommaren de ansågo lämpligas för utsättande af dessa val, för att så mångasom möjligt skulle kunna deruti taga del. Alla förklarade då, att ju senare i september, desto bättre, ty då vore den egentliga skördebrådskan öfverstånden, och bland alla veckans söckendagar vore måndagen den, som lättast kunde offras. Detta var också min åsigt, och jag beslöt därför att sätta valen till näst sista måndagen i september — *näst sista* därför att några dagar behöfvas för inskickande af valprotokollen. Så skedde åren 1887 och 1890, och vid båda tillfällena var deltagandet i valen så lifligt, att man svårligen kan tänka sig att det skulle kunnat vara lifligare, om de hållits på en söndag. Säsom ytterligare stöd för min åsigt, att för ett lifligt deltagande i valet ej erfordras att det utsättes på söndag, ber jag att få nämna, att en ledamot af kammaren, som under en lång följd af år varit kommunalstämmodförande, säger sig under denna tid hafva iakttagit, att, då stämmorna hållits på söndagar, de i regeln varit mindre besökta, än när de förrättats å söckendagar. Jag vågar ej bestämdt säga det samma med afseende å förhållandet inom den socken, jag tillhör, men det vågar jag säga, att der hållits stämmor på söndagar, då det tillstädeskommit blott en så ringa bråkdel af de röstberättigade, att det varit bedröfligt att se, samt att den talrikast besökta stämman, som jag bevistat, hållits på söckendag.

Af detta torde framgå, att det är ärendets vikt samt det intresse, som de väljande hysa för valet, som afgör, huruvida man infinner sig mangrant eller ej; och hysa valmännen ett verkligt och lifvande intresse för valet, så låta de sig ej afskräckas af de ören i dagsverkspenningar, som gå förlorade genom afbrott i deras arbete.

På dessa grunder yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundin: Jag skall anhålla att blott få säga några få ord.

Motionären har åberopat landtbrukarens strängt upptagna tid, som skulle göra det svårt för honom att vara med om riksdagsmannaval å söckendagar. Men, mine herrar, sådana arbetsslafvar äro vi väl ändå icke, att vi i följd häraf måste hafva riksdagsmannaval utsatta å söndagarne. Kongl. förordningen den 21 mars 1862 talar om kommunalstämmors hållande å söckendagar, men ej på söndagar, då det gäller viktiga kommunala frågor. Jag anser frågan om riksdagsmannaval vara af större vikt än andra frågor, som kunna förekomma å kommunalstämma. Ej heller tror jag det finnes skäl för det påståendet, att de stämmor, hvilka hållas om söndagarne, äro talrikast besökta. Under de år jag varit ordförande har jag gjort samma erfarenhet som den siste ärade talaren, att de stämmor, hvilka hållits å söckendagar, varit talrikast besökta.

Dessutom ber jag att få åberopa en annan faktor, nemligen, att om riksdagsmannaval utsätts till söndagen, kommer en så stor människomassa att rusa till, att man ej kan veta hvad för oord-

Angående en för hela riket gemensam dag för val af riksdagsmän till Andra Kammaren.
(Forts.)

Angående
en för hela
riket gemen-
sam dag för
val af riks-
dagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)

ningar som i följd häraf kunna uppstå. Det går en orolig strömning genom vår tid, och man bör försöka förebygga hvad som kan förebyggas.

Jag tager mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg, Gustaf: Med motionären instämmer jag till fullo deri, att det vore en mycket önskelig sak att få en gemensam valdag för hela riket; och jag finner önskvärdheten deraf ligga icke blott uti det af motionären och flere andra påpekade förhållandet, att deltagandet i riksdagsmannavalen skulle på en sådan gemensam valdag bli allmänna, och valen sålunda ett säkrare uttryck af de väljandes önsknings, utan äfven i en annan omständighet, den nemligen, att bestämmandet af valdagen verkligen kan i många fall hafva ett stort inflytande på valets utgång. Ur denna sistnämnda synpunkt anser jag sålunda, att det skulle vara för valförrättaren en synnerligen stor fördel, om han sluppe att ega beslutanderätt i en så grannliga och ömtålig fråga. Det är nemligen för valförrättaren icke blott viktigt att i sjelfva saken verkligen vara opartisk, utan det måste för honom äfven vara en ganska stor fördel att *synas* sådan i alla valmäns ögon. Jag känner emellertid val, som förrättats i stadsvalkrets, der valförrättaren helt visst varit fullkomligt opartisk vid bestämmandet af valdagen, men der denna valdag kommit i kollision med andra förrättningar på ett sådant sätt, att ett stort antal valmän af samma meningsfraktion hindrats deltaga i valet, och valförrättarens opartiskhet i allmänhetens ögon verkligen blifvit satt i fråga.

Att det är ganska svårt att finna en för hela riket lämplig, gemensam valdag, framgår af hvad som i denna fråga förut under det sista årtiondet förelupit vid dess behandling inom konstitutionsutskottet och riksdagen. En dag, som passar för de nordligaste delarne af riket, passar kanske ej för de södra; hvarförutom man måste taga hänsyn dertill, att en bestämd valdag kan komma i kollision med andra förrättningar, såsom landsting, tingssammanträden, rådstufvurätts ordinarie sammanträden m. m. Jag tror derfor, att om man i detta hänseende skall komma till något resultat, måste en grundlig utredning föreligga, och denna torde bäst kunna ske genom Kongl. Maj:ts åtgärd.

Jag skall nu be att få yttra några ord angående söndagens lämplighet såsom valdag. För min del kan jag ej finna, att söndagen såsom valdag är absolut förkastlig, då den sansade och förständige medborgaren bör kunna på denna dag afgifva sin valsedel utan att på något sätt kränka sabbatens helgd eller åsidosätta dess stora betydelse. Han bör kunna göra detta lika väl, som han på den dagen kan välja prest och andra kyrkans tjenare. Man har nu påpekat, att samvetsbetänkligheter skulle hos en del medborgare förefinnas mot att på söndagen deltaga i riksdagsmannaval; och jag vill obetingadt medgifva, att man bör taga den största hänsyn till andra människors betänkligheter i den vägen. Men jag vågar å andra sidan påstå, att lagstiftaren icke *kan* taga hänsyn till allas samvetsbetänkligheter, utan för lagstiftaren måste det vara det enda

bestämmande, hvad som i den specielt föreliggande frågan är sedligt rätt eller sedligt orätt; och vid sådan pröfning kan jag icke finna mig öfverbevisad om, att det i och för sig sjelft är sedligt orätt att på en söndag deltaga i riksdagsmannaval. En ärad talare — jag tror, att det var den andra i ordningen — framhöll det förhållandet, att i de fall, der riksdagsmannaval blifvit utsatt till söndag, detta väckt missnöje i de bygder, der sådant förekommit. Då denne talare framställt ett sådant påstående, är jag naturligtvis alldeles öfvertygad om, att ett sådant förhållande har inträffat på ett eller annat håll; men jag kan för min del bekräfta, att jag känner flere bygder, der riksdagsmannaval hållits på söndag, utan att det framkallat något slags missnöje. Och för att visa, huru mycket större deltagandet i ett sådant val på en söndag kan vara, ber jag att få upprepa, hvad jag nyss i kammaren hörde af en person, som i den ort jag tillhör deltagit i sådana val. Han sade nemligen, att vid ett val, förrättadt på hvardag, tillstädeskommo, förutom valförrättaren, endast två valmän, men att, sedan påföljande val utsatts till söndag, afgåfvos öfver 80 röster. Förhållandena kunna ju vara olika på olika orter, men på den ort jag tillhör bruka riksdagsmannavalen förrättas på söndag, och aldrig har detta utgjort hinder för kyrkans tjänare att deltaga i valen.

Detta hvad landsbygden angår.

Hvad åter städerna och specielt de större städerna beträffar, anser jag deremot val på söndag bestämdt förkastliga. Ett val på söndag inom stora städer stör sabbatens helgd, åstadkommer ordningar, förorsakar oro i sinnena samt utgör hinder för det lugn och den frid, som bör hvila öfver sabbaten; och detta skäl har för mig varit bestämmande, då jag deltagit i utskottets beslut i denna fråga. Det är också för mig bestämmande, då jag nu yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Borg: Efter den, såsom mig synes, förträffliga belysning, näst föregående talare lemnat, har jag föga att säga. Jag kan i allt väsentligt instämma uti hans yttrande, men tillåter mig likväl att till hvad han anfört lägga ett par anmärkningar. Hos flera folk hafva redan riksdagsmannaval på söndag införts och under loppet af en längre tid försiggått till stor fördel för sjelfva valet, i det att ett så stort antal röstegande som möjligt derigenom blifvit i tillfälle att deltaga deri. Då här af en föregående talare, och det en man, som kan anses företrädesvis representera högkyrkans åsigt, är nämndt, att i kyrkligt afseende ej något hinder för söndagsval föreligger, så finner jag äfven här ett ytterligare skäl till, att man åtminstone kan försöka att göra söndagen till en sådan valdag. Jag kan likväl icke undgå att föredraga hvad herr Berg antyde, nemligen att frågan borde utredas af Kongl. Maj:t, då det nemligen har befunnits, att densamma oupphörligen återkommer. I många år har den af olika konstitutionsutskott behandlats, och det har alltid erkänts, att det vore i många afseenden önskligt, om man finge samma riksdagsmannavaldag öfver hela riket. För en sådan talar äfven det, att den röstegande derigenom kunde besparas de

Angående en för hela riket gemensam dag för val af riksdagsmän till Andra Kammaren.
(Forts.)

Angående
en för hela
riket gemem-
sam dag för
val af riks-
dagsmän till
Andra Kam-
maren.
(Forts.)

omkostnader, som en ofta långväga resa till valet kräfver. De röstegande infinna sig i allmänhet vid gudstjensten och skulle således kunna då utan pekuniär uppoffring afgifva sina röster.

Jag skall be att få beröra ett uttryck, som en af de föregående talarne hade, nemligen att riksdagsmannaval ej vore »*uppbyggliga tillställningar*». Jag hoppas, att han tog detta uttryck i mycket inskränkt bemärkelse; förmodligen menande, att dessa val i *allmänhet* äro de *mest uppbyggliga* tillställningar ett folk kan ha. Jag kan nemligen icke tro, att hvarken prestval eller kyrkostämmor eller kommunalstämmor med flera dylika kunna anses vara *mer uppbyggliga*. I motsats till hans uppfattning är det ock min mening, att det just skulle vara särdeles uppbyggligt, om valmännen finge höra en god predikan innan de gingo till valurnan.

Jag har icke något yrkande att göra, men skulle, om det framställes, biträda ett sådant, nemligen att i stället för att bifalla utskottets betänkande återremittera frågan i den riktning, att man önskade en utredning deraf hos Kongl. Maj:t. Jag yrkar således icke derpå, såvida ej någon annan upptager det såsom sitt förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 22 och 23 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 7 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjetta hufvudtiteln gjorda särskilda framställningar angående anslag dels till »rikets ekonomiska kartverk», dels ock till inrättande af en lånefond för fiskerinäringens befrämjande.

Anslag för
de ekono-
miska kart-
arbetena
m. m.

1 punkten.

Herr Eriesson: Då jag erfor, att statsutskottet vid behandlingen af sjetta hufvudtiteln utbrutit frågan om anslag till rikets ekonomiska kartverk, hyste jag den förhoppning, att hvad som i allra största korthet yttrats derom af statsrevisorerna skulle komma under någon närmare behandling i statsutskottet. Jag blef emellertid bedragen i denna förväntan, då jag ej i detta utlåtande fann med ett enda ord omnämndt, att frågan varit före i statsrevisionen. Det var jag, som der efter ett kanske allt för långvarigt betänkande beslöt att något påpeka vissa efter mitt förmenande förekommande oegentligheter i afseende ej blott på det ekonomiska kartverket utan äfven på de andra kartverken. Mitt yrkande gälde emellertid hufvudsakligen det förstnämnda, och i min åsigt biträdades jag af alla revisorerna utom en, som deremot afgaf sin reservation. Kammaren torde därför ursäkta, att jag i största korthet bemöter, hvad jag ansett vara origtigt i det uttalande, som jag förmodar ligger till grund för statsutskottets ringa beaktande af revisorernas anmärkning, nemligen chefens för generalstabens topografiska afdelning svar. Denne har enligt min åsigt ej svarat på revisorernas

anmärkning i dess rätta mening; han säger nemligen, att arbetsprodukten under tidsperioden 1883—1889 långt ifrån att, såsom revisorerna trott sig finna, hafva betydligt nedgått, tvärtom något ökats i jmförelse med hvad förut egt rum.

Han har sålunda inlagt en protest emot statsrevisorernas yttrande härutinnan. Men jag kan ej medgifva, att han har rätt. Jag vill nämna, att under den senare tiden hafva mycket större summor än från början anslagits till det ekonomiska kartverket. Ärliga kostnaderna för detta voro t. ex. 1863 11,000 kronor, men 1864—66 29,250 kronor och under åren 1867—70 46,000 kronor.

Då han säger, att produkten af anslaget är större nu än förr, vågar jag påstå, att detta är ett stort misstag. Det förhåller sig alldeles tvärt om. Då under första tiden en kvadratmil enligt officiella siffror kostade 1,545 kronor — då i denna summa äfven ingick kostnaden för kartornas utgifning, som den tiden skedde på statsverkets bekostnad — så ha kostnaderna numera stigit betydligt högre, så att endast uppmätningen går till öfver 3,000 kronor per kvadratmil. Nu ligga kartorna förvarade i ekonomiska kartverkets lädfack och till ingen annan nytta än att tjena såsom stomkarta för topografiska kartverket, såvida icke enskilde åtaga sig deras nedtransportering och utgifning i lämplig skala.

De flesta landsting hafva emellertid beviljat medel till det ekonomiska kartverkets utgifvande. Vermlands landsting och hushållningssällskap hafva nu senast anslagit ett betydligt belopp för detta ändamål, hvilket enligt min åsigt är bästa beviset att dessa kartor fylla ett erkändt behof, men enligt min mening förtjenar det ekonomiska kartverket icke sitt namn numera, då det beror på en ren tillfällighet, om det blir tillgängligt för allmänheten eller ej. Så har t. ex. Skaraborgs landsting afslagit att bekosta ntgifningen.

Dessutom är det lätt att räkna efter för den, som vill göra sig det besväret — och det tycker jag att statsutskottet skulle ha gjort — att nu kostar ensamt upprättandet af sjelfva grund- eller hufvudkartan med tryckt kameralbeskrifning mer än dubbelt så mycket som när det ekonomiska kartverket började och äfven kartutgifningen bekostades, såsom jag redan förut uppgifvit.

Jag tror, att jag härmed har bevisat, att afdelningschefens yttrande icke håller streck.

Hvad han nämner om att ekonomiska kartverkets personal användts till upprättande af en stomkarta för Gotland synes mig icke mycket hjälpa upp hans sak, ty jag kan ej tro, att det kan försvaras, att ekonomiska kartverkets anslag dragits till för verket främmande ändamål, men bevisar blott att man anser, att nämnda verks arbeten hufvudsakligast äro att betrakta som ett underlag för topografiska och militära behof. I förbigående vill jag nämna, att Gotland ännu är långt ifrån skiftadt, och att således nyssnämnda stomkartarbete icke är af någon särdeles betydelse för ekonomiska kartverkets egna ändamål, ty detta verk har ju först och främst till uppgift att åskådliggöra, *huru* landet är beskaffadt, dess areal, dess åkrar, skog, hemmansindelning m. m., och dess anslag borde

*Anslag för
de ekono-
miska kart-
arbetena
m. m.
(Forts.)*

Anslag för
de ekono-
miska kart-
arbetena
m. m.
(Forts.)

således ej, äfven på en kongl. befallning, rättsligen hafva användts för rent militära ändamål. Så har det emellertid skett, och medel, som blifvit anslagna under 6:te hufvudtiteln, hafva dragits under den 4:de. Jag hade nog uppmärksamheten fäst härvid första gången jag var statsrevisor, men jag höll mig tillbaka för att ej uppväcka någon storm emot vare sig ena eller andra kartverket, för hvilka samtliga jag hyser stor välvilja. Men sedermera har jag ansett för min pligt att påpeka det förhållande, som nu egt rum, nemligen att det ekonomiska kartverket blifvit förvandladt snart sagt endast till ett stomkarteverk för topografiska corpsen, och att det således ej får sjelfständigt fylla det ändamål, för hvilket det först var afsedt. Att ledningen af dessa arbeten i senare tider icke varit den bästa, torde bäst bevisas deraf, att kostnaderna pr qvadratmil så betydligt ökats mot förr.

Nu mera är det som sagdt på det viset, att en del af ett anslag på sjette hufvudtiteln användes på den fjerde. Jag vet, att det sker med Riksdagens bifall, och afdelningschefen åberopar äfven, att han har rätt dertill. Ja, Riksdagen har visserligen medgifvit, att »möglichen uppstående behållningar» å ekonomiska kartverkets anslag få användas för det topografiska, men då man tagit från kartverket en femtedel om året under 10 år — kan detta kallas att man använder besparingar? Nej, jag tror icke, att någon med fog kan påstå detta!

Att det har kunnat få fortgå på detta sätt, torde bero derpå, att man ej uppmärksammat missförhållandet. Afsigten med mitt uppträdande är att väcka vederbörandes uppmärksamhet på förhållandet.

Jag vet mycket väl, att afsigten med ekonomiska kartverkets ställande under styrelse från generalstaben var att åstadkomma enighet och öfverensstämmelse mellan det topografiska och det ekonomiska kartverket, men resultatet af denna förening har blifvit, att det sistnämnda endast blifvit en lydlig tjenarinna åt det förstnämnda. Kartografernas antal har förminskats, och den trälände tjenarinnan hinner numera ej, äfven med största ansträngning, att fullgöra sitt ansvarsfulla uppdrag så fort som det erfordras. Likväl beror i högst väsentlig mån topografiska verkets tillförlitlighet på den stomkarta, på hvilken dess vidare arbeten grundas.

Också har man för kommande år icke vågat sig att verkställa så stora »besparingar» som hitills, då man sett sig nödsakad att endast begära och öfverflytta 4,000 kronor från ekonomiska till topografiska kartverket.

Det är ju klart, att om man inskränker antalet arbetare, är det lätt att göra besparingar på det till arbetena beviljade anslaget. Men man skulle kunna göra ofantliga besparingar, om man på alla håll droge in på det viset!

Jag ber om ursäkt, om jag tröttar herrarne! Min mening var ej att bli så lång, utan endast att börja en liten skärmytsling, men om jag derigenom kan väcka Riksdagens uppmärksamhet och förvärfva några hjälptrupper, är jag beredd att framdeles upptaga den hittills ojemna striden. Det är likväl långt ifrån i afsigt att

skada det topografiska kartverket, som jag uppträdt, ty jag har sjelf röstat för 90,000 kronors anslag till ett kommande år, ehuru jag anser att penningarna kunna användas fördelaktigare än som sker, i fall man nemligen beslöt sig för att använda nyare metoder för dess bearbetning.

För dem, som i likhet med mig äro intresserade af det ekonomiska kartverket, kan jag, som har någon kännedom derom, nämna, att man nu i 7 $\frac{1}{2}$ år hållit på med kartverket i Vermland. Jag vill ej nämna den summa detta kostat, ty om jag gjorde det och här uppgafve den verkliga summan, skulle herrarne baxnas. Och ändå är detta arbete billigare än i andra län, emedan Vermland till så stora delar består af oodlade marker, skog och dylikt. Man har sagt mig, att en skicklig kartograf kan uppmäta 2—4 kvadratmil under 5 månader i sådana skogfyllda trakter, då han deremot på andra håll, t. ex. i Östergötland, behöfver samma tid för blott 1 å 1 $\frac{1}{4}$ kvadratmil.

Jag tror slutligen, att vi få hålla på i minst ett århundrade, innan våra kartverk hinna fullbordas, om det skall fortgå på hittills begagnade metoder och med de otillräckliga anslag, som hitills af Riksdagen beviljats.

Jag har härmed velat rekommendera frågan ej blott till statsutskottets och Riksdagens besinnande, utan äfven till chefens för civildepartementet eftertanke.

Herr Casparsson: Då den föregående talaren icke framställt något bestämdt yrkande, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till statsutskottets utlåtande. Då frågan om anslaget till det topografiska kartverket nu blifvit afgjord, har statsutskottet saknat hvarje anledning att nu föreslå någon ändring i det medgifvande, hvarunder här ifrågavarande anslag under så många föregående år utgått. Jag skall därför för nävarande inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Helander: Lika med hvad fallet varit under föregående riksdagar i denna fråga, vill jag äfven denna gång hafva i protokollet antecknad, att jag är af den mening, att den framställning, som gjorts af statsutskottet, icke bör af Riksdagen bifallas. Det är minst sagt oegentligt att tala om behållning å anslagen till de ekonomiska kartverken, då man väl vet att någon behållning, åtminstone i detta ords vanliga bemärkelse, hvarken funnits eller finnes och sannolikt icke heller kommer att finnas å berörda anslag. Det verkliga förhållandet är, att man betraktar staterna för de ekonomiska kartverken såsom en reservkassa, ur hvilken man tager hvad man anser sig behöfva för det topografiska kartverket. Jag har vid föregående tillfällen alltid yttrat mig för anslag, så långt de varit behöfliga, till samtliga kartverk och icke minst det topografiska, men jag anser mig icke med godt samvete kunna vara med om att det ena kartverket så att säga åter upp det andra. Jag vet väl, att det icke tjänar till något att framställa yrkande om afslag och gör det därför icke heller.

*Anslag för
de ekonomiska kart-
arbetena
m. m.
(Forts.)*

Anslag för
de ekono-
miska kart-
arbetena
m. m.
(Forts.)

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag har icke i statsutskottet varit af afvikande mening i denna fråga och vill ej heller nu uttala mig i sådan riktning. Då emellertid tal blifvit om kartverkens relativa ställning till hvarandra, anser jag mig likväl, till den kraft och verkan det hafva kan, böra uttala min tanke, och den är, att det vore en lycka, om en stor del af anslaget till det ekonomiska kartverket flyttades öfver till det topografiska. Jag har kommit till den uppfattning — under de långa strider som i denna fråga egt rum — att det topografiska kartverket är af yttersta vigt att få färdigt, då deremot det ekonomiska kartverket blir föråldradt långt innan det kan utgifvas och således utan egentligt gagn. Jag vill inlägga min uppfattning såsom motsatt den af en annan talare uttryckta; men har ej något annat yrkande att göra än bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Anslag till
lånefond för
fiskerinäringens
befräm-
jande.

2 punkten.

Herr Tamm, Hugo: Då jag nu kommer att yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag, vill jag nämna, att detta yrkande ingalunda har sin grund i ett underskattande af fiskerinäringens betydelse, utan tvärt om. Jag anser nemligen denna näring böra få den hjälp den förtjenar både på grund af dess stora betydighet — norrsjöfisket ensamt uppgår per år till 12,000,000, hvartill kommer hela fisket på ostkusten, vidare fisket i våra fiskrika elfvar och så fisket i alla våra insjöar — och emedan denna näring behöfver framdrifvas till större utveckling, såsom för Sverige en af de naturligaste. Deraf följer emellertid icke, att jag kan godkänna hvilket sätt som helst, som föreslås att åstadkomma det önskade resultatet.

Kongl. Maj:t har föreslagit, att för fiskerinäringens befrämjande bilda en lånefond. Denna skall afse två särskilda ändamål, dels att anskaffa båtar, som kunna gå ut på hafsfiske, och dels att vara till hjälp för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter, såsom rökerier, salterier m. m. Dessa ändamål äro i och för sig mycket beaktansvärda, och jag vill gerna skänka dem allt mitt understöd. Men en annan fråga är, om denna fond verkligen, såsom framställes i propositionen, är en lånefond, eller om den icke i sjelfva verket är en gifvofond. Om den är det ena eller andra beror naturligtvis i främsta rummet på, huruvida lånen komma att återbetalas eller icke, och detta åter beror naturligtvis på den säkerhet, som för dessa lån kommer att ställas. Det är denna säkerhet, som jag för min del finner ganska svag och karakteriseras väl af några ord i den kongl. propositionen, att »en möjlig förlust skulle för ett hushållningssällskap eller en kommun vara rätt känbar, under det att den för statsverket skulle vara af mindre betydelse». Redan deri ligger ju ett uttalande om, att man anser att den säkerhet, som

finnes för de ur denna fond utlemnade lån, icke är till fyllest. Hvari skall då den föreslagna säkerheten bestå? Jo, den skall bestå i borgen, och denna borgen skall lemnas af, såsom det heter, redbare och ordentlige män, som efter bästa förmåga söka att fullgöra sina förbindelser, hvarom skall anskaffas intyg. Beträffande lån för anläggning af rökerier, så skall därför *stundom* inteckning fordras. Att båtar och redskap äro försäkrade, skall deremot *icke* fordras såsom vilkor för låns erhållande. — Detta är således den säkerhet, som skall lemnas. Sedan skall statskontoret förvalta fonden och å dessa små lån uppbära liqvider. Huru förfaras skall, för den händelse någon af borgesmännen dör eller kommer på obestånd; hvem som skall taga reda härpå, derom nämnes ingenting. Jag ber kammaren fästa uppmärksamhet vid detta förhållande, ty det är dock af icke så liten betydelse. Så vidt jag kan se, är detta det första steget i den särskildt af socialisterna så starkt påyrkade rigtning, att staten skall fritt tillhandahålla arbetarne produktionsredskap, och jag kan för min del icke finna, hvarför icke samma fordran, som nu framställes af fiskarena, skall fullt befogadt kunna framställas af skomakarne för deras maskiner och af snickarne för deras redskap o. s. v.

Anslag till
lånefond för
fiskerivärin-
gens befräm-
jande.
(Forts.)

Kongl. Maj:t har också, för att denna fond ej skall rent af framträda som gåfvofond, varit tvungen att sätta en ganska invecklad apparat i gång. Det föreslås nemligen, att, innan lån å en båt kan beviljas, hushållningssällskapen och fiskerikomitéerna, i de län der sådana finnas, skola yttra sig om låntagarens och löftesmannens säkerhet. Vederbörande kronobetjening skall höras härom. Konungens befallningshafvande, åtminstone i Göteborgs och Bohus samt Hallands län, skola höras härom. Landtbruksstyrelsen skall höras härom. Och slutligen skall Kongl. Maj:t afgöra, om på båten skall lemnas lån till belopp af 2,000 kronor. Mig synes, att detta sätt att lösa frågan ingalunda är ett lyckligt sätt.

Utskottets majoritet har också icke kunnat för sin del tillstyrka den kongl. propositionen, utan har föreslagit en annan ordning af lånerörelsen, nemligen den att sätta landsting och hushållningssällskap i mellanhand och låta dessa förmedla hela låneaffären, d. v. s. ingå proprieborgen för densamma. Jag vill lemna derhän, huruvida hushållningssällskapen, som icke hafva några rättigheter till uttaxering, kunna gå i borgen; jag vill lemna derhän, om denna nya form för hushållningssällskapens verksamhet är att tillråda. Mina betänkligheter ligga åt annat håll. Jag är öfvertygad, att om man sätter landstingen och hushållningssällskapen i sticket, kommer hela saken att resultera i ingenting. Huru många, tron I, mine herrar, skola gå in på dylika borgensförbindelser? Det är vackert på papperet, men mig förefaller det som om man ville göra intet af hela denna sak, men synas göra en vacker handling.

Jag har ett annat skäl mot förslaget, och det är hvad jag skulle vilja kalla min naturliga affärsförsigtighet. När detta Kongl. Maj:ts förslag förekom i utskottet, voro meningarna synnerligen stridiga, och då uppkom det förslag att lösa frågan, som nu före-

Anslag till
lånefond för
fiskerinäringens
befrämjande.
(Forts.)

ligger i utskottets betänkande. Jag tror för min del, att frågan är värd att litet noggrannare besinnas och genomgås, innan den så att säga släppes ut i världen, och att densamma behöfver en grundligare undersökning än den, som vid ett aftonplenium inom utskottet kan hafva kommit densamma till del.

Jag har äfven ett tredje skäl, och det är, att jag anser det finnas en annan utväg att ordna denna fråga på ett bättre sätt, än nu är föreslaget, och att Kongl. Maj:t ensam kan slutligen utreda frågan. Jag har för min del ingenting emot, att en lånefond bildas, och att räntan sättes så låg, att staten förlorar 2 procent. Jag har ingenting häremot, därför att, om staten lemnar ut t. ex. en million såsom lån och förlorar 2 procent, det betyder detsamma som ett anslag på 20,000 kronor, ehuru understödet har lemnats i en form, som bättre än direkt anslag passar för fiskerinäringen. Men hvad jag bestämdt fordrar är, att *säkerheten* blifver sådan, att staten kan nöja sig dermed. Hvarför inskränka denna till hushållningssällskapens och landstingens borgen? Hvarför skola icke de föreningar för fiskerinäringens befrämjande, som nu bildats på olika ställen i landet, kunna, om de prestera säkerhet, utan omväg få del af denna fond? Hvarför skall icke en förening för laxodlingens befrämjande i Vermland få låna af fonden? Hvarför skola icke de, som önska en försäkringsanstalt, en försäkringsförening, kunna få låna af fonden? Hvarför göra inskränkningar, som äro onödiga? Hvarför icke nöja sig med *den princip* att, om säkerheten är god och ändamålet sådant, att det faller inom detta förslag, lån bör gifvas ur fonden äfven utan den inskränkning, som af utskottet gjorts? Och hvarför, såsom nu är föreslaget, lemna dessa lån endast för två ändamål? Om I, mine herrar, minnens, förelägo i fjor, då denna fråga var å bane, icke mindre än fem framställningar af alldeles olika natur med afseende å de ändamål, för hvilka en dylik fond kunde behöfvas. En afsåg nu förevarande sätt att upphjelpa fiskerinäringen genom att inköpa båtar, en att understödja anstalter för försäkring af redskap och dylikt, en att gifva hjälp åt salterier, o. s. v. Hvarför skall man icke kunna tillgodogöra sig detta? Hvarför gifva lån i en form, som egentligen endast är till förmån för ett enda län, nemligen Hallands? Bohus län säger, att de föreslagna länen icke skulle vara af nämnvärd betydelse för fiskerinäringen derstädes. Malmöhus län gör ansökan om lån i en annan form, och från Blekinge län föreligga andra behof för fisket. Landtbruksstyrelsen yttrar alldeles riktigt: hvarför lemna våra dyrbara sötvattensfisken utan all delaktighet i den föreslagna fonden. Med ett ord, de olika länen hafva olika förhållanden, och sådana förhållanden att de allt för väl kunna behöfva få nytta af denna fond. Hvarför då icke återremittera frågan i form af ett afslag, så att Kongl. Maj:t nästa år må få komma in med ett nytt förslag, deri hänsyn tages till att det finnes andra former, än den nu ifrågasatta, under hvilka ett låneunderstöd kan vara lämpligt, och att länen icke böra lemnas blott åt en enda provins, utan stå till buds för de olika behof, som finnas i olika provinser.

Om man blott velat hålla sig vid de gamla reglerna för stats-

lån, att säkerheten skall vara godkänd, och icke kläfbundit mer än hvad nödigt kunnat vara, hade saken varit mera hjälpt. Nu har brådskan i denna sak varit så stor, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande icke har hunnit att inhemtas. Ingen af Kongl. Maj:ts befallningshafvande har haft tillfälle att få efterhöra de olika former, under hvilka hvarje särskildt län kunnat önska få hjälp i detta fall, och vi veta allt för väl, att för laxodlingen i våra elfvar och våra insjöar, såsom Venern och Vettern, mycket kan göras, ty vårt land är i detta afseende ovanligt väl skapadt för fiskerinäring.

*Anslag till
lånefond för
fiskerinäringens
befrämjande.
(Forts.)*

Det är på alla dessa grunder, som jag vågat i reservationen framställa den tanke, att frågan icke är utredd, utan har forcerats fram, och att det vore till betydligt större gagn både för fiskerinäringen och för denna frågas utredning, om frågan ännu en gång finge i en vidsträcktare omfattning tagas under ompröfning af Kongl. Maj:t.

Jag anhåller om afslag å såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag.

Herr Ekenman: Äfven jag är af skiljaktig mening mot utskottet i denna fråga, men min skiljaktighet går i en annan riktning än den siste talarens.

Den olikhet, som i denna fråga förefinnes mellan Kongl. Maj:ts förslag och statsutskottets hemställan, visar sig i två afseenden, *dels* deri att utskottet föreslår, att lån ur den af Kongl. Maj:t föreslagna lånefonden skola till lånebehöfvande fördelas af landstingen och hushållningssällskapen, som för återbetalningen sålunda skulle ansvara, och *dels* deri att räntefoten för lånen af utskottet anses böra sättas till 3 procent i stället för af Kongl. Maj:t föreslagna 2 procent. Enligt min uppfattning äro de af utskottet föreslagna förändringar ingalunda förbättringar. Jag kan icke finna annat än att, om man erkänner, att det är riktigt och lämpligt att fiskerinäringen och särskildt fiskaren kommer i åtnjutande af denna hjälp — man må kalla den hvad man vill —, man bör erbjuda densamma utan några så beskaffade inskränkingar, som kunna föranleda till att hjälpen alldeles icke kommer fiskerinäringen eller fiskaren till godo. Jag kan nemligen mycket väl tänka, att landstingen och hushållningssällskapen, hvilkas ändamål och uppgifter äro helt andra än att vara förmedlare vid lån — må vara af denna beskaffenhet —, skola säga nej till detta mellandhandskap. Följden blir då helt enkelt, att den föreslagna lånefonden blifver utan effekt.

Den andra olikheten afsåg, såsom nämnt, räntefoten. Den förste talaren yttrade, att han icke ville vara med om detta förslag derför, att det i följd af bestämmelsen om den låga räntan, såsom utskottet föreslagit, innebar en statshjelp. Detta gäller dock om såväl den af Kongl. Maj:t till 2 procent som den af utskottet till 3 procent föreslagna räntefoten. Med 3 procents ränta får staten nemligen ej heller igen, hvad penningar vid upplåning kosta staten. Man kan dock enligt min uppfattning ej se frågan ur denna syn-

Anslag till
länafond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

punkt. Meningen är att lånet skall vara en hjälp, och det är påtagligt, att den af Kongl. Maj:t föreslagna räntefoten är vida lämpligare än den andra att vinna detta ändamål.

Den talare, som inledde debatten, yttrade åtskilligt, som redan af hvad som förekommer i utskottets betänkande är bemött. Jag vill endast fästa afseende vid den del af hans anförande, som gick ut derpå, att man icke borde bifalla, hvad som nu är föreslaget, därför att det finnes mycket att göra äfven i andra afseenden för fiskerinäringens upphjelpande. Ett så beskaffadt argument tilltalar mig ingalunda, ty erkänner jag, att hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit är till gagn för fiskerinäringen — och det är min uppfattning —, kan jag icke förmå mig att vägra denna hjälp, därför att jag icke nu äfven kan hjälpa denna näring i många andra hänseenden.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i förevarande fråga.

Herr Kerfstedt: Den talare på upplandsbänken, som inledde debatten och yrkade afslag å såväl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag, hade egentligen två hufvudanmärkningar att göra. Den ena, som jag skall söka att bemöta, var att ärendet icke var tillräckligt utredt. Jag erkänner villigt, att det torde hafva varit godt och för sakens framgång önskvärdt, om Kongl. Maj:t låtit höra flera landshöfdingeembeten än Göteborgs och Bohus läns samt Hallands. Det hade varit bra att få veta, hvad Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och kanske äfven Gotlands län hafva för önsknningar och åsichter rörande understöd åt våra kustfiskare. Jag tror, att det icke skulle hafva skadat, om äfven fiskerikomitéerna i de län, der sådana finnas, blifvit hörda. Att Kongl. Maj:t äfven efter ett sådant tillvägagående skulle hafva kommit med det storartade förslag, som talaren på upplandsbänken tänkte sig, det betvivlar jag likväl, ty i hvarje fråga får man gå försigtigt till väga, och jag tror att, äfven om man hade rustat sig med en hel komité för att bereda saken — något som dock Riksdagen och i all synnerhet statsutskottet förlidet är undanbådo sig — skulle man icke ändå hafva på ett år kunnat få en så stor apparat färdig, som den herr Tamm föreställt sig. Att gå steg för steg på en ny väg är bättre än att rusa å stad, och ur den synpunkten är Kongl. Maj:ts förslag för mig acceptabelt. Jag skulle visserligen hafva önskat, att Kongl. Maj:t lika med landtbruksstyrelsen hade tagit till ett större belopp än 100,000 kronor, ty med en fond å detta belopp kommer man icke långt. Detta inses lätt, när man af statsrådsbetänkandet finner, att en fiskebåt af de dimensioner, hvarom här är fråga, kostar från 1,500 till 1,800 kronor, och att utrustningen går till minst 4,000 kronor. Det gör 5,800 eller minst 5,500 kronor. Om nu lån skulle utlemnas till belopp motsvarande $\frac{2}{3}$ af detta värde, skulle understödet komma att uppgå till 3,000 kronor och derutöver. Med ifrågakvarande fond skulle man således icke kunna öka fiskarfloktan med ett större antal båtar än på sin höjd 25 å 30 stycken, och det är ej mycket. Jag skulle således önska, att fonden satts dubbelt så hög, till minst 200,000 kronor, hvilket

belopp jag ock föreslog i motion af förlidet år. Statsrådet har anmärkt, att i fall de föreslagna medlen skulle gå åt, kunde man öka fonden, och det tror jag äfven, ehuru det antagligen kommer att dröja dermed.

Så komma vi till villkoren. Regeringen föreslår en billig ränta. Den anser, att 2 procent kan vara tillräckligt. Vi veta, att staten eger medel som icke gifva högre ränta än 2 procent, nemligen alla de medel, som utlånas på riksbankens afdelningskontor å landet, och det vore väl obilligt, om staten skulle af några fattiga stackars fiskare begära högre ränta, än den har af den merendels burgne lånesökanden. Då statsutskottet det oaktadt höjt räntefoten, har det frångått den princip, att fonden är en understödsfond, på samma gång som den är en lånefond — ty det är ju fråga om att understödja betryckta näringsidkare.

Representanten på upplandsbanken förestälde sig, att skomakare och snickare samt andra handverkare med samma rätt som fiskarena kunde påräkna understöd af staten till anskaffande af verktyg för sina yrken. Detta argument var icke lyckligt träffadt, ty en skomakare, en snickare eller hvar och en enklare handverkare har sådana konjunkturer, att han någorlunda kan beräkna, huru han skall ställa sig, men en fiskare har konjunkturer, som han ej kan beräkna. Hans yrke är ett vanskligt yrke. Den ena dagen kan det gå väl, den andra illa. Han riskerar sitt lif och hela sin egendom för att förtjena ett i många fall torftigt bröd för sig och sin familj. Kan hans ställning jemföras med dens, som sitter på landet och har sina kunder och kan begära skäligen ersättning för sitt arbete? Det tror jag icke.

Utom den försämring i Kongl. Maj:ts förslag, som statsutskottet föreslagit, nemligen att höja räntefoten, har det tillika gjorts en förändring af beskaffenhet att, om den af Riksdagen antages, hela fondens uppgift enligt min åsigt blir nära nog förfelad. Utskottet föreslår nemligen, att vederbörande landsting och hushållningssällskap skulle inträda såsom garantier för lånen. Detta bevisar, att utskottet ej haft någon erfarenhet af huru fiskarena verkligen vilja och kunna sköta sig, sedan de blifvit hulpna. Jag kan meddela kammaren, att jag såsom ordförande i en fiskerikomité i Hallands län förestått utdelning från en liten fond, som hushållningssällskapet bildat, och att vi ännu icke förlorat ett öre på de medel, som genom komitén lemnats till fiskare. Det händer nog, att vi få vänta ibland ett halft år eller mindre, men de göra alltid förr eller senare rätt för sig, ehuru det under stundom måste ske genom andras tillhjälp. Men att hushållningssällskapen och landstingen skulle känna sig manade och villiga att ikläda sig borgen för lån, som staten skulle lemna, det tror jag icke är nödigt. Jag anser, att staten har större kapitalstyrka och större skyldighet att lemna understöd, än både hushållningssällskap och landsting kunna hafva, och på den grund anser jag, att statsutskottets förslag icke bör af Riksdagen godkännas. Jag vill således lemna min röst för Kongl. Maj:ts förslag och ansluter mig alltså

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

till den mening, som representeras af de 4 ärade reservanterna från denna kammare, till hvilkas reservation jag yrkar bifall.

Herr vice talmannen: Här har nyss yrkats dels bifall till Kongl. Maj:ts proposition, dels afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan. Jag tillåter mig framställa ett tredje yrkande eller bifall till utskottets förslag.

Men innan jag börjar mitt anförande, ber jag att få inlägga en gensaga mot ett uttryck, som faldes af den första talaren, då han säger: man vill göra intet af allt detta, hela resultatet har endast blifvit, att man affattat ett vackert beslut. Jag tror, att utskottet har rätt att fordra aktning för sitt arbete, aktning för ärligheten i sin mening, och det är i detta hänseende jag aflägger min protest. Vidare yttrade han, att frågan är värd större uppmärksamhet än som kunnat komma densamma till del under ett aftonplenum. Detta låter ganska bra, men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att frågan fått en grundlig beredning först i afdelningen och sedan i utskottet, och om utskottet än icke kunnat egna en punkt på en hufvudtitel längre tid än ett aftonplenum, så beror detta helt enkelt på att, såsom kammaren torde finna, utskottet icke kan äfven på en vigtig fråga använda lång tid. Jag tror emellertid, att frågan fått en ganska grundlig utredning.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på, att utskottet aldrig begärt någon borgen af hushållningssällskapen och landstingen. Hela denna uppfattning är fullkomligt oriktig. Utskottet har endast föreslagit, att dessa lån skulle utlemnas till de hushållningssällskap och landsting, som ville lemna lån till fiskare. Således är det ingen borgen som fordras. Landstingen och hushållningssällskapen skola vara låntagare, eller, med ett ord sagdt, man vill understödja dem medelst lån i sådana bemödanden, som gjorts af t. ex. Hallands landsting, att utlemna lån för ändamålet.

Hvarför jag icke kunnat vara med om Kongl. Maj:ts förslag är delvis framhållet af den förste talaren. Staten har alltid, då staten bildat lånefonder, fordrat såsom första vilkor, att säkerheten skall vara den bästa möjliga. Så har tillgått beträffande odlingslånefonden. Så sträfvar man att göra gällande allt strängare och strängare vilkor för andra fonder, t. ex. den som afsatts för att understödja anläggandet af enskilda jernvägar. Och beträffande odlingslånefonden har man gått så lågt, att man visserligen med tvekan om lämpligheten af en utsträckning af den tysta förmånsrätten fordrat, att statens rätt skall gå före in-teckningshafvarnes. Här har föreslagits ett undantag, men det är det första. Äfven för de särskilda fonder, som af statskontoret förvaltas för statens räkning, äro lånevillkoren stränga; för så vidt möjligt fordras real-säkerhet, och då sådan icke kan erhållas, fordras förlagsin-teckning och dessutom borgen. Öfver allt möter detsamma. Då frågar jag: om det framkommer ett förslag, som går i annan rigtning, har man då icke skäl att vara betänksam? I departementschefens anförande till statsrådsprotokollet framhålles, att låntagaren och löftesmännen endast skulle behöfva förete tillförlitliga intyg derom,

att de »gjort sig kända såsom redbare och ordentlige män, hvilka efter bästa förmåga sökte fullgöra sina förbindelser», och »der lån söktes af flera personer, hvilka bildade ett bätlag, syntes man icke ens böra ovilkorligen fordra borgen, utan såvida sådana intyg som nyss nämnts företeddes om låntagarne, borde dessas förbindelse att, en för alla och alla för en, ansvara för lånet vara till fyllest». Visserligen har sagts af departementschefen, att han anser sig böra lemna dessa antydningar om beskaffenheten af den säkerhet, som för lånen kunde fordras, men att han icke ansett behöfligt eller lämpligt att lemna några närmare bestämmelser. Min obenägenhet för detta förslag kommer deraf, att jag är öfvertygad, att det är det första steget på en väg, hvarpå man kan komma att gå ganska långt, att det belopp, som är i fråga, endast innefattar det första steget, flera och större komma senare. Jag är nemligen öfvertygad, att, om Riksdagen beträder denna väg, säkerligen från andra håll dylika framställningar skola göras. Ty fiskerinäringen torde icke vara den enda, der brist på förlagskapital förefinnes och der ett billigt förlagskapital skulle främja näringen.

Men icke endast ur säkerhetssynpunkt har jag ansett önskligt, att lånen utlemnas till landstingen och hushållningssällskapen. Det finnes äfven andra skäl. Statens former äro tunga former. I Kongl. Maj:ts proposition finner man bland villkoren, att för lånen skulle ställas säkerhet, som godkändes af Kongl. Maj:t eller den myndighet, åt hvilken Kongl. Maj:t uppdroge pröfningen deraf — på sid. 13 i utskottets betänkande redogöres för huru lånen skulle sökas, pröfvas och slutligen af Kongl. Maj:t afgöras, sedan yttrandet inhemtats från många håll. Jag tror således, att statens former äro för tunga, och de kunna icke göras tillräckligt lätta för ändamålet.

Jag tror icke på lämpligheten att öfverlåta dessa låns utlemnande och öfvervakande till länsstyrelserna, som ej hittills haft dylika ärenden att behandla och som ej gerna torde få dylika sig ålagda. Och dessutom, huru skall vid bifall till Kongl. Maj:ts förslag statskontoret, som skall hafva alla dessa handlingar om hand, kunna öfvervaka dessa små lån? Jag tror det är omöjligt.

Nu säger man, att om landstingen och hushållningssällskapen skulle blifva låntagare, så blefve det ingenting af hela saken. Jag tror det icke. Den erfarenhet jag eger på detta område säger mig tvärtom, att de gerna skulle gå in på att uppträda som mellanhänder och mottaga lån af staten, för att sedan efter sitt bepröfvande utdela dessa lån, då dermed främjas en vigtig näring. Jag har ett ytterligare skäl, hvarför jag önskar bifall till utskottets förslag, och det är att förhållandena i vårt stora land äro så vexlande, att hvad som kan vara lämpligt på ett ställe kanske icke är lämpligt på ett annat; och om man då lemnade dessa medel till dem, som bäst kände de olika förhållandena, så blefve behofven bäst tillgodosedda och anslaget komme att verka bäst.

En talare har frågat, hvarför man icke utan någon omväg kunde lemna ifrågavarande medel till föreningar, som bildats för att arbeta i denna rigtning. Jag tror att denna omväg praktiskt sedt

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

blir så godt som ingen. Ty den omväg, som skulle uppstå derigenom, att landstingen och hushållningssällskapen uppträda som läntagare och sedan möjligen utlemna länen till dessa föreningar, som bildats för att utlemna dylika lån till fiskerinäringens idkare, tror jag icke vara af någon betydelse. För min del skulle jag velat gå ännu längre och utlemna lån till kommunerna, om icke departementschefen inlagt en bestämd gensaga deremot.

Det har i den kongliga propositionen meddelats uppgifter äfven från andra länder. I Danmark lemnas lån till kommuner, som sedan på samma villkor utlemna dem till fiskare eller fiskerisällskap. I Norge lemnas lån till fartyg, passande till hafsfiske, till belopp motsvarande $\frac{3}{4}$ af fartygets värde, om det är nytt, och $\frac{2}{3}$, om det är gammalt, men fartyget och assuransen utgöra säkerhet, medan för båten fordras borgen af kommunen eller annan betryggande säkerhet.

Att kommunerna, landstingen eller hushållningssällskapen skulle vara med om saken har äfven ingått i landtbruksstyrelsens förslag. Utskottets förslag öfverensstämmer dock icke med detta, emedan utskottet velat lemna hela utlemningen af länen till hushållningssällskapen eller landstingen, och utskottet har sålunda undvikit den anmärkning, som i statsrådsprotokollet framstälts mot landtbruksstyrelsens förslag.

I afseende å räntan ber jag få nämna, att då medelräntan, efter de uppgifter som finnas i statsrådsprotokollet, i Irland utgör $2\frac{1}{2}$, högsta räntan $3\frac{1}{2}$ procent, i Skotland $3\frac{1}{2}$ å 4 procent, i Danmark 3 procent, i Norge 3 procent, så synes mig den af utskottet föreslagna räntan 3 procent icke orimlig, om jag tager hänsyn till räntefoten här, jemförd med de förstnämnda ländernas åtminstone. För öfrigt tror jag denna punkt vara af minsta betydelsen.

Jag har i korthet — så kort jag kunnat — framställt motiven för utskottets beslut. Jag tror det är skäl, att, då förslaget är framme, något göres, men att man bör taga detta första steg varsam och icke beträda en väg, som jag väntar skola föranleda väsentligt stegrade anspråk och väl mycket kan komma att inkräkta på statskassans förmåga att fylla de stora anspråk, som för öfrigt ställas på henne. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Casparsson: Då på fullt allvar yrkats afslag å föreliggande förslag, vill jag i minnet återföra, huru denna fråga från början uppkom.

Vid förliden riksdag väcktes motioner i åtskilliga rigtningar angående understöd till fiskerinäringen. Riksdagen fann icke skäl fästa sig särskildt vid någon af dessa motioner, utan anhöll i skrifvelse till Kongl. Maj:t »att Kongl. Maj:t täcktes efter behörig utredning taga i öfvervägande, hvilka åtgärder till fiskerinäringens befrämjande, särskildt i de af motionärerna föreslagna syften, böra vidtagas, samt om möjligt till nästinstundande riksdag inkomma med de framställningar i ämnet, hvartill ärendets pröfning kan föranleda». Det var således Riksdagen som tog initiativ i frågan. Nu har Kongl. Maj:t ställt sig denna Riksdagens anhållan till efterrät-

telse och anbefalt såväl landtbruksstyrelsen som konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län samt Hallands län att inkomma med yttranden; och det är på grund af dessa myndigheters yttranden föreliggande förslag framlagts. Så väl landtbruksstyrelsen som konungens befallningshafvande hafva anvisat just den väg, som af Kongl. Maj:t blifvit för Riksdagen föreslagen. Vid sådant förhållande skulle det förefalla åtminstone mig mycket besynnerligt, om Riksdagen skulle afslå hela framställningen; ty hvad Riksdagen en gång skrifvit, det anser jag Riksdagen har skrifvit och bör stå fast vid.

Nu har sagts, dels att det icke finnes någon fullständig utredning i frågan — jag tycker, att de myndigheter som afgifvit utlåtande i ämnet hafva tillräckligt utredt saken — dels, att hela förslaget går i socialistisk riktning, och man har talat om att skomakare t. ex. skulle kunna komma med likadana anspråk. Jag ber blott få anmärka, att denna riktning alldeles icke är ny. Vi ha redan odlingslänefonden, manufakturförslagslänefonden, för att icke tala om andra fonder, som bildats för att understödja enskilde industriidkare, så att icke tror jag man kan säga, hvarken att denna riktning är ny eller att den går i någon farlig socialistisk riktning. Det har vidare anmärkts, att man saknade all erfarenhet, huru saken skulle gestalta sig i verkligheten. Det har redan svarats, att sådan erfarenhet finnes. Detta framgår äfven af departementschefens anförande till statsrådsprotokollet; såväl från Hallands län som Göteborgs och Bohus län har man erfarenhet om sådana här understödsfonder. På båda dessa ställen ha län utlemnats från sådana.

Det har vidare sagts, att frågan behandlats litet lättvindigt inom statsutskottet, den skulle nämligen varit före endast vid ett »aftonplenum». Den anmärkningen har redan upptagits af statsutskottets ordförande. I afdelningen var det en ganska lång och vidlyftig diskussion i frågan, och hvad behandlingen i plenum beträffar, så var det verkligen icke endast vid ett aftonplenum den var före, utan vi förehade den under en ganska stor del af förmiddagen, och det var först då vi höllo på att bli alldeles uthungrade, som det beslöts uppskjuta fortsättningen till aftonplenum. Jag tror således, att denna fråga fått lika grundlig, om icke grundligare behandling än de flesta frågor, som vid denna riksdag tagit statsutskottets uppmärksamhet i anspråk. Denna anmärkning kan jag alltså lika litet finna befogad.

Af den förste talaren har vidare framstälts en mängd frågor, »hvarför, hvarför, hvarför?» jag tror ett tjog gånger. Det är för mig omöjligt att på alla dessa hvarför svara lika många därför, men jag tror, att, då det är fråga om ett nytt sätt för statens verksamhet att understödja enskilde, det är skäl att iakttaga en viss försigtighet. Jag är fullt öfvertygad, att hade Kongl. Maj:t kommit fram med förslag i alla de syften, som den förste talaren framstälde, och äskat därför behöfliga anslag, så hade Riksdagen besvarat detta med ett blankt nej. Ty naturligtvis bör man ha någon erfarenhet på detta område, innan man för långt utsträcker statens

*Anslag till
länefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

verksamhet. Jag tror således, att Kongl. Maj:t i detta fall iakttagit en måtta, för hvilken Riksdagen bör vara Kongl. Maj:t tacksam.

Slutligen har anmärkts, att Kongl. Maj:t haft så brådt med att framlägga saken. Men den som haft brådt om är Riksdagen, ty Riksdagen säger uttryckligen i sin skrifvelse, att utredningen torde icke böra föranleda »nämnevård kostnad eller tidsutdrägt». Skulle således i detta fall allt för stor brådska iakttagits, hvilket jag icke anser, tror jag Riksdagen i ganska stor mån får taga ansvaret på sig.

Beträffande de olika sätten för utlåningen, får jag säga, att jag för min del skulle kunna biträda hvilketdera som helst. Jag skulle således mycket väl kunna ansluta mig till Kongl. Maj:ts förslag, men jag anser dock försigtigare och klokare, att man omfattar det af utskottet framställda. Tankegången i utskottets betänkande, att hushållningssällskapen och landstingen skulle träda emellan, är dessutom icke heller ny, ty den gör sig äfven gällande i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet, der det heter: »en dylik utväg att trygga statsverket mot förluster kunde visserligen ifrågasättas, derest länemedlens fördelning ordnades så, att hushållningssällskapet eller kommunen finge till sitt förfogande ett visst belopp, som sällskapet eller kommunen egde efter sitt behag fördela». Det är denna tanke, utskottet upptagit och som ligger till grund för utskottets framställning; och jag för min del tror icke, att detta sätt att utlåna medel hvarken för landstingen eller hushållningssällskapen bör ega något afskräckande, om nemligen saken ordnas på ett förståndigt sätt. Den uppfattning talaren på hallandsbänken uttalade, att hushållningssällskapen och landstingen skulle ikläda sig borgen, den uppfattningen har redan af utskottets ordförande blifvit bemött. Detta är icke meningen, utan hushållningssällskapen och landstingen skola af staten mottaga dessa lån för att sedan efter eget bepröfvande fördela dem.

Jag anser, som sagdt, afslag från Riksdagens sida vara betänkligt. För min del kan jag icke annat än yrka bifall till det af utskottet framlagda förslaget, förklarande dock, att beträffande sättet för utlåning kan jag rösta för såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag, men anser utskottets försigtigare.

Herr Olsson: Det var då jag hörde den förste talaren som jag begärde ordet, och detta hufvudsakligen af det skäl, att han kom till det efter mitt förmenande märkvärdiga resultat att yrka afslag. Han yttrade sig nemligen med största intresse för vår fiskerinäring och sade sig på det kraftigaste vilja understödja denna näring, icke blott hvad saltsjöfisket beträffade, utan äfven då det gälde insjö- eller färsksjöfisket. När man intresserar sig för en sådan näring som denna — och jag ber att med honom och den andre ärade talaren som yttrade sig i frågan få instämna, att det kanske är en af vårt lands viktigaste näringar —, må man komma i håg, att man icke får begära att, då det är fråga om att taga det första steget på denna understödsbana, få alla de meningar tillfredsställda, som man kan tänka sig, ty då tror jag man kommer

att stanna der man står eller kanske taga ett steg tillbaka i stället för framåt. All erfarenhet torde visa, att då det är fråga om något nytt, bör man gå hvarandra till mötes så mycket som möjligt och hålla sig till de mest inskränkta former. Det är just på den vägen, såsom den föregående talaren yttrade, man kommer till erfarenhet, och endast så kan denna näring utvecklas och komma att lända landet till verklig fördel. Det är betraktadt från den synpunkten Kongl. Maj:t tydligen framlagt sitt förslag, och det är också från samma synpunkt statsutskottet utgått, då det på sätt och vis tillstyrkt Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Nu har man sagt, att i fall det förslag skulle bifallas, som utskottet här framställt, skulle det blifva af intet gagn, emedan hushållningssällskapen och landstingen icke skulle taga någon befattning med denna utlåning. Jag tror detta är ett misstag och att erfarenheten skall komma att visa ett alldeles motsatt förhållande.

På samma gång jag gifver företräde åt Kongl. Maj:ts förslag beträffande räntefoten — jag hade nemligen gerna sett, att denna räntefot, 2 %, bibehållits — kan jag dock icke neka, att med fästadt afseende på det nya i saken eller det nya sätt, på hvilket här är fråga om att understödja fiskerinäringen, och kanske mest med fästadt afseende derpå, att det gäller att vinna framgång för detta förslag såväl i Första som Andra Kammaren, så finner jag statsutskottets betänkande vara att föredraga. Man kan ju sedermera se, huru det kommer att gestalta sig såväl beträffande nyttan af en sådan understödsfond som också beträffande den säkerhet eller de eventuella förluster staten möjligen kan bli blottställd för. Och sedan denna erfarenhet vunnits, möter intet hinder, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t kan hemställa om förslag till sådana ändringar, som kunna tillfredsställa såväl den ena parten som den andra. Men jag tror, att det skulle vara i hög grad oklokt, om man till följd af denna bristande erfarenhet och dessa farhågor, som man kan uppställa snart sagdt vid hvilket nytt företag som helst, skulle afslå hela frågan. För min del skulle jag gerna vara med om att biträda Kongl. Maj:ts proposition. Jag fruktar icke, att denna näring skulle komma i det läget, att deraf några nämnvärda förluster för statskassan skulle uppstå. Jag tror icke, att dessa medel skulle på sådant sätt användas, att det skulle medföra någon fara i detta hänseende. Erfarenheten har nemligen visat, att fiskerinäringen är en näring som kan bära sig. Jag skulle kunna anföra exempel på huru fiskelägen organiserat sig i bolag och skött sin näring på ett icke blott tillfredsställande utan ganska lönande sätt. Men, mine herrar, hvad som fattas är kapital, och kapital mot så billig ränta som möjligt. Då ett sådant kapital kan erhållas, är det min öfvertygelse, åtminstone hvad saltsjöfisket beträffar, att denna näring kan utveckla sig och göra rätt för sig på samma gång den lemnar befolkningen en ganska god sysselsättning och dermed förenad inkomst.

Såsom saken nu står, tror jag, att då man verkligen intresserar sig för denna näring, då man vill föra den in på en väg, som är i ekonomiskt afseende både klok och varsam, och på samma gång

*Anslag till
länefond för
fiskerinäringens
befrämjande.*
(Forts.)

Anslag till
länefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

understödja den, så att den kan utveckla sig, tror jag det är klo- kast att bifalla hvad statsutskottet föreslagit.

Jag skall icke upptaga kammarens tid med en utredning, huru det förhåller sig med fisket för närvarande. Frågan är såsom förut nämnts icke ny. Den har varit före flere gånger i Riksdagen och skärskådats från olika synpunkter. Men jag tror, att, om man bifaller statsutskottets förslag, man kan vara säkrare på att detta blir Riksdagens beslut än om man håller sig vid Kongl. Maj:ts proposition och, det är under förhoppning, att åtminstone denna kam- mare icke avslår frågan, som jag tager mig friheten yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr statsrådet Groll: Så snart frågan om fiskerinäringen kommer på tal, finner man genast, huru ytterst olika meningar göra sig gällande i afseende på de lämpligaste åtgärderna för dess befrämjande. Jag tror, att detta till en del beror derpå, att man icke skiljer på de olika slagen af fiske. När fråga är om åtgärder för fiskerinäringen, bör man skilja mellan storfisket och det mindre fisket, som är vida spriddt öfver hela riket.

Hvad det större fisket beträffar, är det redan stadt i en sådan utveckling, att det, likasom de öfriga näringarna, säkerligen kan sjelf till stor del bereda sin framgång. I afseende på det mindre fisket är det svårt att säga hvad som bör göras. Denna fråga om en länefond, som Kongl. Maj:t nu framställt, afser närmast det mindre fisket. Här är egentligen och i främsta rummet fråga om en understödsfond. Åtskilliga gånger hafva nemligen af fiskare, som förlorat sina båtar och sin redskap, till Kongl. Maj:t ingifvits ansökningar om något understöd för att åter förskaffa sig medel till utöfning af sitt yrke. Såvidt jag vet, hafva dessa ansökningar icke kunnat bifallas, derest icke i följd af någon större olycka allmänne nöd inom ett samhälle uppkommit, ty i sådant fall har en och annan gång den s. k. undsättningsfonden kunnat anlitas. Men om några olyckliga fiskare, båtlag eller fiskarefamiljer blifvit stadda i en ömmande belägenhet, i följd deraf att de förlorat sin redskap eller sina båtar, då har Kongl. Maj:t icke ansett sig till sin disposition ega några medel för att hjälpa de nödstälda. Den hjälp som ifrågasatts har icke afsett att utgöra fattigunderstöd, ty sökandena hafva icke varit i den ställning, att de kunnat anses vara i behof af fattigvård, utan endast ett understöd till att för- hjälpa sökandena att åter börja sin näring och såmedelst undgå att falla fattigvården till last. Det är till stor del med hänsyn härtill som Kongl. Maj:t föreslagit de i propositionen angifna villkor. Så har t. ex. räntan blifvit satt så lågt som till 2 procent. Att öfver hufvud taget *någon* ränta blifvit faststald, har skett därför, att det lemnade understödet icke skulle få karakteren af nådegåfva, utan att låntagaren skulle bibringas en erinran om hans förpligtelser. För att emellertid räntan icke skulle bli i något hän- seende betungande, har den satts så lågt som till 2 procent. Nu kan det emellertid tänkas, att denna fond må hända under ett eller annat år icke skulle behöfva för nu angifna syfte användas. För

sådan händelse har meningen varit, att fonden skulle kunna anlitas till att för idoge fiskare möjliggöra att förskaffa sig bättre redskap, äfvensom till att bidraga till mindre anläggningar, afsedda till fiskerinäringens befrämjande, såsom salterier och rökerier m. m. dylikt. Men fondens egentliga och första uppgift är att vara en understödsfond, och den kan således icke jemföras med hvarken odlingslånefonden eller manufakturförlagslånefonden. Den bör följaktligen icke betraktas ur samma synpunkt som dessa, utan man bör taga hänsyn till, hvad dess egentliga ändamål är.

Statsutskottet har väl tillstyrkt det af Kongl. Maj:t begärda anslagsbeloppet, men med den modifikation, att det skulle »tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlemna låneunderstöd för anskaffande af fiskebåtar och fiskredskap eller för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter». Jag tror, för min del, att med en sådan bestämelse den ifrågavarande fonden icke kommer att fullständigt motsvara hvad Kongl. Maj:t dermed åsyftat. Vi veta, att fiskarebefolkningen på många orter intager en särskild undantagsställning. Den lefver isolerad från den öfriga befolkningen och har helt andra intressen än denna. Till följd deraf är det icke alltid sagdt, att dess behof tränger fram till hushållningssällskapet eller landstinget, åtminstone är det icke sagdt, att dessa behof så kraftigt kunna göra sig gällande, att hushållningssällskapen eller landstingen finna sig manade att med anledning deraf vidtaga några sådana åtgärder, som möjligen för dem sjelfva kunde föränleda någon pekuniär risk. Derfor föreslås i den kongl. propositionen, att ansökningarna skola ställas till Konungen och hufvudsakligen vara åtföljda af vitsord dels om behofvet af det begärda låneunderstödet och dels om sökandens redbarhet och ordentlighet; i tanke att mer skulle tagas hänsyn till dessa förhållanden än till den säkerhet för lånets återbetalande, som kunde erbjudas. Hade det varit fråga om att skapa en vanlig lånefond, då hade antagligen föreslagits att medlen till denna fond skulle upplånas, och icke, såsom nu ifrågasatts, att de skulle beviljas genom anslag på extra stat. Ansökningar om understöd ur fonden, hvilka enligt propositionen skulle ställas till Konungen, borde icke pröfvas hvar för sig, utan jag har föreställt mig, att en gång eller två gånger under årets lopp eller möjligen kvartalsvis skulle till gemensam pröfning företagas alla då inneliggande ansökningar. Härvid komme dessa ansökningar att jemföras med hvarandra, och med hänsyn till huru denna jemförelse utfölle, komme fördelningen af tillgängliga medel att ske. Jag tror icke, att detta skulle blifva en så vidlyftig apparat, som man här föreställt sig, åtminstone icke svårare än den fördelning, som genom Kongl. Maj:t sker af åtskilliga andra lånefonder, såsom t. ex. af odlingslånefonden och manufakturförlagslånefonden, i afseende hvarå det vanligen så tillgår, att flera ansökningar behandlas på en gång och jemföras med hvarandra, i hvad mån den ena eller den andra bör vinna mera afseende.

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

Oaktadt det således är min uppfattning, att Kongl. Maj:ts proposition torde vara egnad att mer än statsutskottets förslag befrämja det ändamål, som Kongl. Maj:t med ifrågasvarande fond afsett, så kan jag emellertid icke förneka, att, äfven om statsutskottets mening skulle framför Kongl. Maj:ts förslag vinna Riksdagens bifall, likväl åtskilligt vore i hufvudsak vunnet. Finner man framdeles, att de anordningar, utskottet ifrågasatt, icke skulle fullkomligt befrämja ändamålet, torde Riksdagen nog icke vara ovillig att medgifva ändring i sättet för fondens disponerande. På denna grund och då det kan vara ovisst, hvilketdera förslag, Kongl. Maj:ts eller statsutskottets, har de största sympatierna inom Riksdagen, får jag för min del säga, att jag tror, att äfven statsutskottets förslag kan hafva sin nytta med sig.

Herr Stråle: Den föreliggande frågan synes hufvudsakligen betraktas såsom afseende fisket på vestkusten, och jag finner det ganska naturligt, då detta fiske är ojemförligt viktigare än det, som bedrifves å de öfriga kusterna i vårt land.

Min erfarenhet sträcker sig förnämligast till Stockholms län, ett län, som har en stor skärgård och en fattig befolkning. Der har under de senare åren både af landsting och hushållningssällskap åtskilligt blifvit gjordt till förmån för fiskeribefolkningen. Man har dock hittills icke lyckats i försöket att skapa föreningar inom skärgårdsbefolkningen för anskaffande af större däckade båtar för idkande af hafsfske.

I likhet med flere föregående talare hyser jag någon betänklighet mot det förslag, som af Kongl. Maj:t framstälts, med hänsyn dertill att den sålunda lemnade hjälpen lätt kan få karakteren af fattigvårdsunderstöd, och vill man något sådant, då bör för ändamålet särskildt anslag gifvas. Jag anser, att denna fråga i viss mån bör behandlas ur affärssynpunkt, och att vi sakna några lämpligare myndigheter att behandla den än landstingen och hushållningssällskapen. Det är visserligen sant, att i fråga om säkerheterna för länen svårigheter stundom kunna möta, men de böra icke alltid vara oöfvervinneliga för dessa två myndigheter. De hafva ju den utvägen, att den kommun, som fiskarena tillhöra, ingår i ansvarighet. Det kunde ock vara möjligt, att, i fall denna fond kommer till stånd, föreningar bildas, hvilka ikläda sig denna borgen. Detta kan slutligen ock göras af fiskarens grannar. Således tror jag, att utvägar finnas, hvarigenom förluster böra kunna undvikas. Om också ett landsting eller ett hushållningssällskap i ett enstaka fall härvid skulle göra en mindre betydlig förlust, så anser jag detta i jämförelse med det stora målets vinnande icke vara någon synnerlig olycka.

Af vigt synes det mig emellertid vara, att räntan sättes lågt. Vi måste komma i håg, att dessa låntagare också hafva att amortera länen, och om både ränta och amortering sättes till 3 procent, så är det, enligt mitt förmenande, det högsta, hvarvid man må stanna.

Om denna fond kommer till stånd och 50,000 kronor anvisas för år 1892, så tror jag visserligen, mine herrar, att ansökningarna

om bidrag af dessa medel skola gå till vida högre belopp, men det torde dock vara lätt att framdeles öka fonden.

Om min uppfattning är riktig, torde det vara fördelaktigast att nu bifalla statsutskottets förslag, så mycket hellre som det redan blifvit med en ofantlig majoritet antaget i Andra Kammaren, hvadan detta förslag, om det äfven antages af denna kammare, blir Riksdagens beslut.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Nyström: I mångt och mycket, dock icke i hans slutliga yrkande, förenar jag mig med den förste talaren, herr Tamm. I likhet med honom finner jag, och det torde väl numera vara en stadgad öfvertygelse öfver hela vårt land, att fiskerinäringen i sin helhet måste med all kraft upphjelpas, att detta är ett ytterst viktigt ekonomiskt problem för svenska folket, och att ofantligt mycket är att göra såväl vid vest- som ostkusten, såväl i sjöar som i strömmar, och framför allt, att dervid mycket är att vinna. I likhet med honom anser jag det vore önskvärdt, att de understöd för denna näring, som skola ifrågakomma, icke blott nu, utan äfven framdeles, måtte utgå under så enkla former som möjligt.

Till dessa skäl i afseende på fiskerinäringens framgång vill jag lägga ett enda ord om det, som jag, för min del, anser vara den viktigaste förutsättningen för denna närings förkofran, och det är ordet decentralisation. Det var i sjelfva verket för att få uttala detta ord i sammanhang med fiskerifrågan, som jag begärde ordet. Deruti ligger vilkoret. Utan detta kan ingenting vinnas. Skola dessa olika fiskerier, med sina olika existensvilkor, sammanblandas under gemensamma förvaltningsformer, farväl då med resultatet! Det är decentralisationen, som är den viktigaste förutsättningen, och i synnerhet måste jag påyrka, att detta system måtte tillämpas för det län, som jag har äran representera. För yrkesmännen derstädes är det, om något, nödvändigt att de få sköta sin näring på sitt sätt och icke sammanblandas i förvaltningsgemenskap med de öfriga. Stora ansträngningar, stora uppoffringar och decentralisation, det må blifva framtidens lösen.

Vore det nu så, att man, genom att bifalla de begärda 100,000 kronor, hade gjort något, som komprometterade de kommande stora anslagen, då skulle det verkligen vara skäl att hysa någon betänksamhet i denna fråga. I fall någon tror sig löst från dessa förbindelser med de nu föreslagna 100,000 kronorna, då vore det bättre att icke bifalla denna sak, utan behålla sina kraf för framtiden. Jag tror dock icke att så är. Med den utomordentligt välvilliga stämning, som nu finnes inom regering och riksdag för fiskeriernas befrämjande, skall det icke inträffa, att, därför att man nu beviljar dessa 100,000 kronor, man begagnar detta såsom ett skäl för att i en framtid vägra 500,000 kronor eller mera. Man kan alldeles icke antaga detta skäl, som från för fiskerinäringen varmt intresserade personer framskjutits och det ända in uti senaste dagar. Jag förordar således bifall till detta anslag, och hvad formen för dess förvaltning eller vilkoren för dess utbetalande angår,

*Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

får jag säga, att trots de goda skäl, som blifvit anförda för det kongl. förslaget, synes dock utskottets förslag hafva företrädet. Jag sluter mig därför till detta förslag, emedan genom detsamma går en anstrykning af den decentralisation, som jag i detta afseende påyrkat. Jag håller före, att hushållningssällskap och landsting skola kunna pröfva vilkoren för anslaget bättre, beqvämare och mera praktiskt, än om allt skall gå till Kongl. Maj:ts afgörande.

På denna grund anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Tamm, Hugo: Jag skall be att få yttra endast ett par ord med anledning deraf, att denna fond blifvit likstald med odlingslåne-fonden och manufaktur-förlags-fonden. Detta är en uppfattning, som jag icke kan förstå. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har äfven framhållit, att så icke är förhållandet. Enligt min tanke är det dock någon skilnad, då man fordrar säkerhet och full ränta, såsom vid de två fonderna, men här släppes säkerheten, och räntan sänkes betydligt under statsröntan. Det är just på grund häraf, som jag icke kunnat bifalla Kongl. Maj:ts proposition, men det är af alldeles motsatta skäl, hvarför jag icke varit med om att bifalla utskottets förslag. Jag har nemligen ansett detta vara för stramt. Det synes mig lägga hinder i vägen för att man skall kunna begagna det med fördel. Herr vice talmannen yttrade, att hushållningssällskap och landsting ej kunde sägas gå i borgen. Ja, man må kalla det hvad man vill, men då hushållningssällskap och landsting taga emot en penningesumma, som de låna ut på bestämda vilkor, och dessa myndigheter skola svara för att pengarne betalas igen, så må man kalla det garanti eller borgen, det har emellertid samma praktiska effekt. Men då utskottets förslag innehåller den bästa säkerhet i detta fall, har jag naturligtvis ingenting att anmärka emot detsamma i det afseendet. Det är blott på grund deraf, att jag tror att fiskerinäringen genom det får föga hjälp, som jag är emot detsamma. Det är icke en stor apparat jag vill hafva i gång. Jag vill blott, att det skall blifva möjligt, att hvarje län skall kunna få del af den statshjelp, här bjudes, för sina kraf och ej blott ett enda få gagn häraf.

Jag har velat yttra denna förklaring, då det ser ut, som om det förefunnes en missuppfattning i afseende å syftet med mitt föregående yttrande.

Herr Adelsköld: I den motion, som af mig väcktes i denna kammare vid 1888 års riksdag, angående användande af det öfver-skott, som skulle uppkomma genom de då beslutade lifsmedelstullarne, tog jag mig friheten föreslå, att en del af de inflytande medlen skulle användas till understöd åt våra fiskerier. Jag fann sedermera med glädje, att Hans Maj:t Konungen i sin diktamen till statsrådsprotokollet senare på hösten samma år förordat ej allenast att understöd åt *fiskerierna*, utan jemväl åt *sjöfarten*, *olycksfalls-* och *andra försäkringar* m. m. — som jag i denna motion påpekat, — skulle beredas genom dessa tullmedel, och att en komité sedermera

tillsattes för att behandla dessa viktiga frågor. Denna komité har emellertid ännu icke framställt några förslag i berörda hänseende.

I ett land som Sverige, som har icke mindre än omkring 250 mil sjögräns emot hafvet och som dessutom är uppfyllt af sjöar, strömmar och vattendrag, måste fiskerinäringen utgöra en väsentlig faktor, om nemligen denna näring skötes praktiskt.

I långa tider har den likväl försummats, och icke nog dermed, utan rent af vanvårdats i högsta grad. De flesta insjöar, som förr voro fyllda med fisk, äro nu uttömda genom det tanklösa och lättsinniga sätt, hvarpå fisket bedrifvits. Emellertid är detta en sak, som lyckligtvis kan upphjelpas genom fiskodning och på annat sätt.

Hvad hafvet åter beträffar är fiskrikedomen der utan gräns. Det visar sig bäst af de ofantliga inkomster, som andra länder skörda ur sina haf. Jag skall i det fallet be att få anföra, att enligt Norges officiella statistik inbringade fisket under åren 1881—85 i medeltal 43,200,000 kronor årligen, och enligt uppgifter i »Nordisk Aarsskrift för Fiskeri» sysselsatte fisket i England 540,000 människor och inbringade 11,000,000 £ (lika med 200 millioner kronor). I Förenta Staterna i Norra Amerika uppgifves värdet af fisket år 1870 till 44 millioner kronor, men hade 1884 stigit till 400 millioner kronor, och ensamt af conserverad hummer, lax och sardiner i lådor utfördes för ett värde af 12 millioner kronor, hvilket tillskrifves införandet af förbättrade båtar och redskap, assurance, belöningar för visad skicklighet och duglighet i yrket, noggrant tillvaratagande och tillgodogörande af biprodukterna samt anslag af allmänna medel till fiskehamnar, kommunikationsanstalter för fiskeriprodukternas lättare afsättning m. m. dylikt.

För laxfisket i Skottlands elfvar har staten en skatteinkomst af 250,000 £, eller 4,500,000 kronor om året o. s. v.

Men, mine herrar, man gör också i dessa länder någonting för fisket, det lemnas icke åt sig sjelf att förtvina. Jag skall nämna några siffror, som äro betecknande för den fråga, som i dag är under behandling. I Norge upptager budgeten för fiskeriernas befrämjande icke mindre än närmare 600,000 kronor. I Tyskland beviljades för 1888—1889 ett belopp af 600,000 kronor för samma ändamål. Der är dessutom under utarbetande ett förslag att medelst räntefria lån understödja hafs fiskerierna. Går detta igenom, kommer antagligen resultatet af denna näring att blifva storartadt.

Här i Sverige deremot är vår kraftiga och friska och härdade skärgårdsbefolkning lemnad helt och hållet åt sitt öde. Denna befolkning är fattig, kan icke skaffa sig lämpliga redskap och båtar, och den kan icke ställa någon säkerhet för lån. Den är, som sagdt, lemnad åt sig sjelf, åt sitt öde.

Den, som har följt med sillfisket under de senare åren, har nog funnit, huru jemförelsevis liten fördel landet och fiskeribefolkningen haft af denna Guds gåfva. Det mesta har blifvit för låga pris såldt till utlänningar, som passat på och köpt fångsten för att sedan föra den till utlandet. I brist på kapital har endast en del af vinsten på detta fiske stannat i landet.

Anslag till
lånefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

*Anslag till
länefond för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

I en fråga som denna, hvilken gäller en för vårt land så naturligt och så vigtig näring som fisket, är jag protektionist, och anser den af statsmagtarna böra omhuldas och understödjas. Detta kan ske antingen på det sätt, som Kongl. Maj:t proponerat, eller ock på det sätt, som statsutskottet föreslagit. Med de åsikter jag hyser i denna fråga önskar jag helst framgång åt Kongl. Maj:ts proposition, men skall gifva min röst till hvilken af dessa framställningar som vinner de största sympatierna. På hvilket sätt än detta anslag kommer att beviljas, är det till fiskerinäringens befrämjande, men då Andra Kammaren redan bifallit statsutskottets förslag, så blir detta, om Första Kammaren biträder detsamma, Riksdagens beslut, och man handlar då må hända klokast, om man bifaller hvad statsutskottet här föreslagit.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt yrkats: 1:o) att hvad utskottet deri hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning förändrad; samt 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med nämnda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Kerfstedt* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits det under 2:o) här ofvan omförmälda yrkandet, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 2 punkten af sitt utlåtande n:o 7 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, besluter kammaren att, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—84;

Nej—25.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om reglering af bergslagernas jernvägsaktiebolags obligationsskuld,

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från förra militiebostället n:o 2 Söndraby i Kristianstads län,

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående söndring af jord från kronoegendomen Stora Kungsladugården n:o 1 om 8 mantal i Södermanlands län,

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående söndring af jord från indragna militiebostället Neder Kjellsby med Kyrkotegen i Göteborgs och Bohus län, samt

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Helsingborgs sockerfabriksaktiebolag af ett område af Engelholms vestra kronoplantering i Kristianstads län,

biföll kammaren, hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 52, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt en med herr talmannen i Andra Kammaren träffad öfverenskommelse omröstningar jemlikt 65 § riksdagsordningen skulle anställas vid kamrarnes sammanträden nästa onsdag öfver de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda kamrarne godkända.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1.48 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.